Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
EVGENI TANCHEV
της 15ης Ιουλίου 2021 [1]

Υπόθεση C-370/20

Pro Rauchfrei e.V.
κατά
JS e.K.

[αίτηση του Bundesgerichtshof
(Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου, Γερμανία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Οδηγία 2014/40/ΕΕ – Προειδοποιήσεις για την υγεία τις οποίες πρέπει να φέρει κάθε μονάδα συσκευασίας προϊόντων καπνού και κάθε εξωτερική συσκευασία – Αυτόματο μηχάνημα πώλησης καπνού – Άρθρο 2, σημείο 40 – Έννοια της "διάθεσης στην αγορά" – Άρθρο 8, παράγραφος 3 – Απαγόρευση απόκρυψης των προειδοποιήσεων για την υγεία "από άλλα αντικείμενα" – Άρθρο 8, παράγραφος 8 – Έννοια των "εικόνων" της μονάδας συσκευασίας ή κάθε εξωτερικής συσκευασίας, που απευθύνονται σε καταναλωτές στην Ευρωπαϊκή Ένωση»

1. Η διαφορά της κύριας δίκης αφορά την επισήμανση και τη συσκευασία προϊόντων καπνού που πωλούνται μέσω αυτόματου πωλητή. Η οδηγία 2014/40/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου [2] επιτάσσει ότι κάθε μονάδα συσκευασίας προϊόντων καπνού πρέπει να φέρει τις προειδοποιήσεις για την υγεία που προβλέπονται σε αυτήν. Το άρθρο 8, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας διευκρινίζει ότι οι προειδοποιήσεις αυτές πρέπει να είναι πλήρως ορατές και να μην αποκρύπτονται από ορισμένα αντικείμενα. Το ζήτημα που τίθεται ενώπιον του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου, Γερμανία) είναι αν τυχόν παραβιάζεται η απαγόρευση απόκρυψης των προειδοποιήσεων για την υγεία, όταν οι προειδοποιήσεις στα πακέτα τσιγάρων δεν είναι ορατές ενόσω αυτά βρίσκονται στο εσωτερικό αυτόματου πωλητή. Για να υφίσταται παραβίαση της απαγόρευσης αυτής, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι ο αυτόματος πωλητής αποτελεί αντικείμενο το οποίο αποκρύπτει τις προειδοποιήσεις για την υγεία όπως, για παράδειγμα, τα περιτυλίγματα και τα καλύμματα που μνημονεύονται ρητώς στο άρθρο 8, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας, πράγμα όμως το οποίο είναι αμφίβολο.

2. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί, περαιτέρω, να διευκρινιστεί αν υφίσταται παράβαση του προβλεπόμενου στο άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40 κανόνα ότι οι *εικόνες* των μονάδων συσκευασίας και κάθε εξωτερικής συσκευασίας πρέπει επίσης να φέρουν

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

[2] Οδηγία της 3ης Απριλίου 2014 για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την κατασκευή, την παρουσίαση και την πώληση προϊόντων καπνού και συναφών προϊόντων και την κατάργηση της οδηγίας 2001/37/ΕΚ (ΕΕ 2014, L 127, σ. 1, και διορθωτικό, ΕΕ 2015, L 150, σ. 24).

προειδοποιήσεις για την υγεία. Συγκεκριμένα, τα κουμπιά επιλογής προϊόντων του επίμαχου στην υπόθεση της κύριας δίκης αυτόματου πωλητή απεικονίζουν διάφορα εμπορικά σήματα τσιγάρων. Το ερώτημα που τίθεται είναι αν οι εικόνες αυτές μπορούν να θεωρηθούν ως εικόνες κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 8, της οδηγίας αυτής, οπότε στην περίπτωση αυτή θα έπρεπε να φέρουν προειδοποιήσεις για την υγεία τις οποίες όμως δεν φέρουν.

3. Επομένως, η υπό κρίση υπόθεση παρέχει στο Δικαστήριο την ευκαιρία να αποφανθεί, στην περίπτωση αυτόματων μηχανημάτων πώλησης καπνού, σχετικά με την έκταση εφαρμογής της απαίτησης να φέρουν όχι μόνον οι μονάδες συσκευασίας προϊόντων καπνού, αλλά και οι εικόνες αυτών, τις προειδοποιήσεις για την υγεία που προβλέπει η οδηγία 2014/40.

I. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4. Το άρθρο 2 της οδηγίας 2014/40 προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

40) " διάθεση στην αγορά": η διάθεση προϊόντων, ανεξαρτήτως του τόπου παρασκευής τους, σε καταναλωτές που βρίσκονται στην Ένωση, με ή χωρίς πληρωμή, συμπεριλαμβανομένης της εξ αποστάσεως πώλησης· σε περιπτώσεις διασυνοριακών εξ αποστάσεως πωλήσεων, το προϊόν θεωρείται ότι εισάγεται στην αγορά στο κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται ο καταναλωτής,

[…]».

5. Το άρθρο 8 της οδηγίας 2014/40 ορίζει τα εξής:

«1. Κάθε μονάδα συσκευασίας προϊόντος καπνού και κάθε εξωτερική συσκευασία φέρει τις προειδοποιήσεις για την υγεία που προβλέπονται στο παρόν κεφάλαιο, στην επίσημη γλώσσα ή στις επίσημες γλώσσες του κράτους μέλους στην αγορά του οποίου διατίθεται το προϊόν.

[…]

3. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι προειδοποιήσεις για την υγεία στη μονάδα συσκευασίας και σε κάθε εξωτερική συσκευασία τυπώνονται κατά τρόπον ώστε να μην μπορούν να αφαιρεθούν, είναι ανεξίτηλες και πλήρως ορατές, καθώς επίσης και ότι δεν κρύβονται εν μέρει ή εξ ολοκλήρου ούτε διακόπτονται από φορολογικά επισήματα, ετικέτες αναγραφής της τιμής, χαρακτηριστικά ασφαλείας, περιτυλίγματα, καλύμματα, κουτιά ή άλλα αντικείμενα, όταν τα προϊόντα καπνού διατίθενται στην αγορά. Στις μονάδες συσκευασίας προϊόντων καπνού, πλην των τσιγάρων και του καπνού για στριφτά τσιγάρα σε σακουλάκια, οι προειδοποιήσεις για την υγεία μπορούν να επικολλούνται με αυτοκόλλητα, υπό τον όρο ότι τα αυτοκόλλητα αυτά δεν μπορούν να αφαιρεθούν. Οι προειδοποιήσεις για την υγεία παραμένουν ανέπαφες με το άνοιγμα της μονάδας συσκευασίας, εκτός από τα πακέτα με αρθρωτό καπάκι, όταν οι προειδοποιήσεις για την υγεία μπορούν να σκιστούν με το άνοιγμα του πακέτου, αλλά μόνο με τρόπο που εξασφαλίζει

τη γραφιστική ακεραιότητα και την ορατότητα του κειμένου, των φωτογραφιών και των πληροφοριών για την απεξάρτηση από το κάπνισμα.

[…]

8. Οι εικόνες της μονάδας συσκευασίας και κάθε εξωτερικής συσκευασίας που απευθύνονται σε καταναλωτές στην Ένωση συμμορφώνονται με τις διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου.»

Β. Το γερμανικό δίκαιο

6. Το άρθρο 11 της Verordnung über Tabakerzeugnisse und verwandte Erzeugnisse (κανονιστικής απόφασης για τα προϊόντα καπνού και τα συναφή προϊόντα, στο εξής: TabakerzV), το οποίο επιγράφεται «Γενικές διατάξεις για την επισήμανση των προϊόντων καπνού», ορίζει τα εξής:

«1) Οι ακόλουθες γενικές απαιτήσεις διέπουν τον σχεδιασμό και την επικόλληση των μνημονευόμενων στα άρθρα 12 έως 17 προειδοποιήσεων για την υγεία στα πακέτα και στις εξωτερικές συσκευασίες των προϊόντων καπνού: οι προειδοποιήσεις για την υγεία

[…]

4. δεν πρέπει να αποκρύπτονται ή να διακόπτονται, εν μέρει ή εξ ολοκλήρου, κατά τον χρόνο διάθεσης στην αγορά, περιλαμβανομένης της προσφοράς προς πώληση· στην περίπτωση των πακέτων με αρθρωτό καπάκι, στα οποία οι προειδοποιήσεις μπορούν να σκιστούν με το άνοιγμα του πακέτου, τούτο επιτρέπεται να γίνεται μόνο με τρόπο που εξασφαλίζει τη γραφιστική ακεραιότητα και την αναγνωσιμότητα,

[…]

2) Οι απεικονίσεις πακέτων και εξωτερικών συσκευασιών που προορίζονται για προωθητικές ενέργειες απευθυνόμενες σε καταναλωτές στην Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να πληρούν τις απαιτήσεις του παρόντος τμήματος[3].»

II. Το ιστορικό της διαφοράς της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

7. Ο JS εκμεταλλεύεται δύο καταστήματα ειδών τρέχουσας κατανάλωσης (σούπερ μάρκετ) στο Μόναχο της Γερμανίας. Από τις 20 Μαΐου 2017 άρχισε να διαθέτει προς πώληση, στα ταμεία των εν λόγω καταστημάτων, τσιγάρα μέσω του ακολούθως εικονιζόμενου αυτόματου πωλητή (στο εξής: επίμαχος αυτόματος πωλητής):

[3] Το «τμήμα» που μνημονεύεται στο άρθρο 11, παράγραφος 2, του TabakerzV είναι το τμήμα 3 της εν λόγω κανονιστικής απόφασης, το οποίο αφορά τη συσκευασία και τις προειδοποιήσεις.

8. Τα πακέτα τσιγάρων που βρίσκονται στο εσωτερικό του επίμαχου αυτόματου πωλητή δεν ήταν ορατά για τους πελάτες. Στα κουμπιά επιλογής προϊόντος που είχε ο εν λόγω αυτόματος πωλητής εμφανίζονταν μεν διάφορα εμπορικά σήματα τσιγάρων, πλην όμως δεν φαίνονταν οι εκ του νόμου προβλεπόμενες προειδοποιήσεις για την υγεία.

9. Για την πώληση των συγκεκριμένων προϊόντων, ο πελάτης ζητούσε αρχικώς από το προσωπικό του ταμείου να θέσει σε λειτουργία τον αυτόματο πωλητή και κατόπιν πίεζε το κουμπί επιλογής του επιθυμητού εμπορικού σήματος τσιγάρων. Στη συνέχεια, το πακέτο τσιγάρων προωθείτο από την υποδοχή του αυτόματου πωλητή στον ιμάντα του ταμείου. Ακολουθούσε η πληρωμή του πακέτου τσιγάρων στο ταμείο, εφόσον ο πελάτης εξακολουθούσε να έχει την πρόθεση αγοράς του. Η κατ' αυτόν τον τρόπο οργάνωση της διαδικασίας πώλησης μέσω του αυτόματου πωλητή αποσκοπούσε στην αποτροπή των κλοπών και στην αποτροπή της πώλησης τσιγάρων σε ανηλίκους.

10. Η Pro Rauchfrei e.V., μια μη κερδοσκοπική οργάνωση, άσκησε αγωγή ενώπιον του Landgericht München I (πρωτοδικείου Μονάχου Ι, Γερμανία), με την οποία ζητούσε, κατά κύριο αίτημα, να απαγορευτεί στον JS, επ' απειλή χρηματικής ποινής σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, η προσφορά προς πώληση προϊόντων καπνού, ιδίως τσιγάρων, αποκρύπτοντας τις προειδοποιήσεις για την υγεία που εμφανίζονται στις μονάδες συσκευασίας ή στις εξωτερικές συσκευασίες τους, όπως περιγράφεται στα σημεία 8 και 9 των παρουσών προτάσεων. Επικουρικώς, η Pro Rauchfrei ζητούσε να απαγορευτεί στον JS, επ' απειλή χρηματικής ποινής σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, η προσφορά προς πώληση προϊόντων καπνού, ιδίως τσιγάρων, εμφανίζοντας εικόνες των μονάδων συσκευασίας χωρίς προειδοποιήσεις για την υγεία, αντί μονάδων συσκευασίας με τις εν λόγω προειδοποιήσεις, όπως περιγράφεται στα ως άνω ίδια σημεία.

11. Με απόφαση που εξέδωσε στις 5 Ιουλίου 2018, το Landgericht München I (πρωτοδικείο Μονάχου Ι) απέρριψε την αγωγή.

12. Με απόφαση της 25ης Ιουλίου 2019, το Oberlandesgericht München (εφετείο Μονάχου, Γερμανία) απέρριψε την έφεση που είχε ασκήσει η Pro Rauchfrei κατά της απόφασης του Landgericht München I (πρωτοδικείου Μονάχου I).

13. Η Pro Rauchfrei άσκησε αναίρεση (Revision) κατά της απόφασης του Oberlandesgericht München (εφετείου Μονάχου) ενώπιον του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου).

14. Το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) εκτιμά ότι η ευδοκίμηση της αιτήσεως αναιρέσεως (Revision) εξαρτάται από την ερμηνεία του άρθρου 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, και του άρθρου 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40. Ως εκ τούτου, ανέστειλε την ενώπιόν του διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Περιλαμβάνεται στην έννοια του όρου “διάθεση στην αγορά”, που χρησιμοποιείται στο άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της [οδηγίας 2014/40], η προσφορά προϊόντων καπνού μέσω αυτόματων πωλητών που γίνεται με τρόπο κατά τον οποίο οι ευρισκόμενες εντός των πωλητών αυτών συσκευασίες τσιγάρων φέρουν μεν τις νομοθετικά προβλεπόμενες προειδοποιήσεις, πλην όμως οι εν λόγω συσκευασίες βρίσκονται αρχικά εντός των αυτόματων πωλητών, χωρίς να είναι ορατές για τον καταναλωτή, και οι προειδοποιήσεις που φέρουν καθίστανται ορατές το πρώτον όταν ο αυτόματος πωλητής ενεργοποιηθεί από τον πελάτη, αφού έχει προηγουμένως τεθεί σε λειτουργία από το προσωπικό του ταμείου και η συσκευασία τσιγάρων προωθηθεί στον ιμάντα του ταμείου ήδη πριν από τη διαδικασία πληρωμής;

2) Καλύπτει η περιλαμβανόμενη στο άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της [οδηγίας 2014/40] απαγόρευση αποκρύψεως των προειδοποιήσεων “από άλλα αντικείμενα” και την περίπτωση στην οποία, στο πλαίσιο παρουσιάσεως των προϊόντων μέσω αυτόματου πωλητή, αποκρύπτεται εξ ολοκλήρου η συσκευασία καπνού;

3) Πρόκειται για “εικόνες της μονάδας συσκευασίας” κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 8, της [οδηγίας 2014/40] και στην περίπτωση που δεν υπάρχει μεν πιστή απεικόνιση της αρχικής συσκευασίας, πλην όμως ο καταναλωτής συνδέει την εικόνα με συσκευασία καπνού λόγω του σχεδιασμού της από απόψεως περιγράμματος, αναλογιών, χρωμάτων και λογοτύπου;

4) Αρκεί για την τήρηση των απαιτήσεων του άρθρου 8, παράγραφος 8, της [οδηγίας 2014/40] να έχει ο καταναλωτής τη δυνατότητα να δει πραγματικά πριν από τη σύναψη της συμβάσεως πωλήσεως τη συσκευασία τσιγάρων με τις προβλεπόμενες προειδοποιήσεις ανεξάρτητα από τη χρησιμοποιούμενη απεικόνιση;»

15. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν ο JS και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Δεν διεξήχθη επ’ ακροατηρίου συζήτηση στην υπό κρίση υπόθεση.

III. Ανάλυση

A. Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

16. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν στην έννοια του όρου «δι[άθεση] στην αγορά», κατά το άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40, περιλαμβάνεται και η παρουσίαση πακέτων τσιγάρων σε αυτόματο πωλητή κατά τρόπο ώστε τα πακέτα αυτά να βρίσκονται αρχικώς στο εσωτερικό του αυτόματου πωλητή χωρίς να είναι ορατά για τον καταναλωτή, με αποτέλεσμα οι προειδοποιήσεις για την υγεία τις οποίες φέρουν να καθίστανται ορατές για πρώτη φορά όταν ο αυτόματος πωλητής ενεργοποιηθεί από τον πελάτη και το πακέτο προωθηθεί στον ιμάντα του ταμείου, ήδη πριν από τη διαδικασία πληρωμής.

17. Όπως επισημάνθηκε στο σημείο 1 των παρουσών προτάσεων, κάθε μονάδα συσκευασίας προϊόντων καπνού και κάθε εξωτερική συσκευασία πρέπει, βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/40, να φέρει τις προειδοποιήσεις για την υγεία που προβλέπονται στο κεφάλαιο ΙΙ του τίτλου ΙΙ της εν λόγω οδηγίας (στο εξής: απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία). Το άρθρο 8, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής διευκρινίζει, μεταξύ άλλων, ότι οι προειδοποιήσεις αυτές δεν πρέπει να αποκρύπτονται ή να διακόπτονται, εν μέρει ή εξ ολοκλήρου, από ορισμένα αντικείμενα.

18. Επισημαίνω ότι τόσο η υποχρέωση αναγραφής των απαιτούμενων προειδοποιήσεων για την υγεία όσο και η απαγόρευση διακοπής ή απόκρυψής τους ισχύουν, βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/40, μόνον «όταν τα προϊόντα καπνού διατίθενται στην αγορά»[4]. Ως «διάθεση στην αγορά» ορίζεται στο άρθρο 2, σημείο 40, της οδηγίας 2014/40 «η διάθεση προϊόντων, ανεξαρτήτως του τόπου παρασκευής τους, σε καταναλωτές που βρίσκονται στην Ένωση, με ή χωρίς πληρωμή, συμπεριλαμβανομένης της εξ αποστάσεως πώλησης […]».

19. Επομένως, με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν, στην υπό κρίση υπόθεση, ένα πακέτο τσιγάρων πρέπει να θεωρηθεί ότι διατίθεται στην αγορά: i) όταν προσφέρεται προς πώληση μέσω του επίμαχου αυτόματου πωλητή, ήτοι προτού ληφθεί η απόφαση αγοράς· ή ii) κατά τη στιγμή που μεταβιβάζεται η πραγματική φυσική κατοχή του πακέτου αυτού από τον πωλητή στον πελάτη μετά τη διαδικασία πληρωμής.

20. Πρέπει να επισημάνω ότι, όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, το Oberlandesgericht München (εφετείο Μονάχου) έκρινε ότι η προσφορά πακέτων τσιγάρων προς πώληση μέσω αυτόματου πωλητή δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2014/40, δεδομένου ότι η προσφορά αυτή αποτελεί «διευθ[έτηση] σχετικά με τις πωλήσεις» η οποία, κατά την αιτιολογική σκέψη 48 της εν λόγω οδηγίας, δεν εναρμονίζεται με την οδηγία αυτή[5]. Ως εκ τούτου, προτού αναλύσω το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, κρίνω ότι είναι αναγκαίο να εξεταστεί αν η οδηγία 2014/40 έχει εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση.

[4] «[Τ]ου κράτους μέλους στην αγορά του οποίου διατίθεται το προϊόν», βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/40.

[5] Κατά τη διάταξη περί παραπομπής, «[το Oberlandesgericht München (εφετείο Μονάχου)] έκρινε ότι η διατήρηση των μονάδων συσκευασίας τσιγάρων σε απόθεμα εντός του επίμαχου αυτόματου πωλητή αποτελεί απλώς διευθέτηση σχετικά με τις πωλήσεις. Κατά το δικαστήριο αυτό, από την αιτιολογική σκέψη 48 της οδηγίας 2014/40 προκύπτει ότι η προσέγγιση των εθνικών κανόνων που αποτελεί σκοπό της εν λόγω οδηγίας δεν καλύπτει τις διευθετήσεις σχετικά με τις πωλήσεις και τη διαφήμιση. Επομένως, οι κρίσιμες διατάξεις της εν λόγω οδηγίας δεν έχουν εφαρμογή στην περίπτωση της προσφοράς τσιγάρων προς πώληση μέσω αυτόματων πωλητών, η οποία αποτελεί το αντικείμενο της διαφοράς στην υπό κρίση υπόθεση».

1. Κατά πόσον η οδηγία 2014/40 έχει εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση

21. Σε αντίθεση προς το Oberlandesgericht München (εφετείο Μονάχου), το αιτούν δικαστήριο φαίνεται να κλίνει υπέρ της άποψης ότι η οδηγία 2014/40 έχει εφαρμογή εν προκειμένω. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ειδικότερα ότι, μολονότι κατά την αιτιολογική σκέψη 48 της οδηγίας 2014/40 η εν λόγω οδηγία δεν εναρμονίζει τους κανόνες σχετικά με την «εγχώρια διαφήμιση», η αιτιολογική σκέψη 43 και το άρθρο 20, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής προβλέπουν, εντούτοις, κανόνες σχετικά με τη διαφήμιση των ηλεκτρονικών τσιγάρων. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει επίσης ότι, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 60 και τον τίτλο της οδηγίας 2014/40, η εν λόγω οδηγία εναρμονίζει τους κανόνες, μεταξύ άλλων, σχετικά με την «παρουσίαση» των προϊόντων καπνού, η οποία μπορεί να θεωρηθεί ότι περιλαμβάνει και τις περιστάσεις της παρουσίασής τους.

22. Συναφώς, ο JS υποστηρίζει ότι i) η αιτιολογική σκέψη 48 της οδηγίας 2014/40 δεν μπορεί να εφαρμοστεί μόνο στα ηλεκτρονικά τσιγάρα, αλλά και στα προϊόντα καπνού· ii) η πώληση πακέτων τσιγάρων μέσω αυτόματου πωλητή αποτελεί διευθέτηση σχετικά με τις πωλήσεις κατά την έννοια της εν λόγω αιτιολογικής σκέψης· και iii) ως εκ τούτου, η πώληση πακέτων τσιγάρων μέσω αυτόματου πωλητή δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

23. Η Επιτροπή υποστηρίζει την αντίθετη άποψη. Διατείνεται ότι, μολονότι, κατά την αιτιολογική σκέψη 48 της οδηγίας 2014/40, οι διευθετήσεις σχετικά με τις πωλήσεις, όπως η πώληση προϊόντων καπνού μέσω αυτόματου πωλητή, εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, οι προειδοποιήσεις για την υγεία που πρέπει να επικολλώνται στα προϊόντα καπνού εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, η οποία τις εναρμονίζει πλήρως. Η Επιτροπή τονίζει, ειδικότερα, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αρμοδιότητα να μεριμνά για την προσέγγιση των εθνικών κανόνων που καταστρατηγούν μέτρα τα οποία έχουν ως αντικείμενο τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, όπως οι διατάξεις της οδηγίας 2014/40 σχετικά με την επισήμανση [6].

24. Φρονώ ότι η οδηγία 2014/40 έχει εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση.

25. Η πρώτη περίοδος της αιτιολογικής σκέψης 48 της οδηγίας 2014/40 επισημαίνει ότι «[…] η παρούσα οδηγία δεν εναρμονίζει τους κανόνες για τους χώρους στους οποίους απαγορεύεται το κάπνισμα *ή για τις εγχώριες διευθετήσεις σχετικά με τις πωλήσεις ή την εγχώρια διαφήμιση* ή το τέντωμα της μάρκας ούτε εισάγει όριο ηλικίας για τα ηλεκτρονικά τσιγάρα ή τους περιέκτες επαναπλήρωσης» [7].

26. Κατά την άποψή μου, η πρώτη περίοδος της αιτιολογικής σκέψης 48 της οδηγίας 2014/40 αφορά μόνον τα ηλεκτρονικά τσιγάρα και τους περιέκτες επαναπλήρωσης, και όχι τα προϊόντα καπνού όπως τα τσιγάρα [8]. Και τούτο διότι, πρώτον, η περίοδος αυτή περιέχει ρητή αναφορά στα «ηλεκτρονικά τσιγάρα ή τους περιέκτες επαναπλήρωσης». Δεύτερον, οι προηγούμενες αιτιολογικές σκέψεις, ήτοι οι αιτιολογικές σκέψεις 36 έως 47, αφορούν στο σύνολό τους τα

6 Η Επιτροπή στηρίζεται στην απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2000, Γερμανία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-376/98, EU:C:2000:544, σκέψη 100).

7 Η υπογράμμιση δική μου.

8 Χάριν πληρότητας, θα ήταν σκόπιμο να διευκρινίσω ότι τα ηλεκτρονικά τσιγάρα δεν είναι προϊόντα καπνού. Κατά το άρθρο 2, σημείο 4, της οδηγίας 2014/40, τα προϊόντα καπνού πρέπει να «αποτελούνται, έστω και εν μέρει, από καπνό». Η προϋπόθεση αυτή δεν συντρέχει στην περίπτωση των ηλεκτρονικών τσιγάρων τα οποία, όπως ορίζει το άρθρο 2, σημείο 16, χρησιμοποιούνται «για κατανάλωση ατμού που περιέχει νικοτίνη». Τα ηλεκτρονικά τσιγάρα δεν χρησιμοποιούνται για την κατανάλωση καπνού, ο οποίος ορίζεται στο άρθρο 2, σημείο 1, ως «φύλλα και άλλα φυσικά, επεξεργασμένα ή ανεπεξέργαστα τμήματα φυτών καπνού, συμπεριλαμβανομένου του διογκωμένου και του ανακατεργασμένου καπνού» (βλ., επίσης, απόφαση της 4ης Μαΐου 2016, Pillbox 38, C-477/14, EU:C:2016:324, σκέψεις 37 και 38).

ηλεκτρονικά τσιγάρα ή υγρό που περιέχει νικοτίνη[9], χωρίς να μνημονεύουν τα προϊόντα καπνού. Τρίτον, η εν λόγω ερμηνεία επιβεβαιώνεται από τις προπαρασκευαστικές εργασίες της οδηγίας 2014/40. Σε έγγραφο που συνέταξε η Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης[10] επισημαίνεται ότι οι αιτιολογικές σκέψεις α' έως ιγ' –οι οποίες αντιστοιχούν στις αιτιολογικές σκέψεις 36 έως 48 της οδηγίας 2014/40– είναι «αιτιολογικές σκέψεις που σχετίζονται με το άρθρο 18», νυν άρθρο 20 της οδηγίας 2014/40, το οποίο επιγράφεται «Ηλεκτρονικά τσιγάρα». Ειδικότερα, η αιτιολογική σκέψη ιβ' είναι σχεδόν πανομοιότυπη με την αιτιολογική σκέψη 48 της οδηγίας 2014/40.

27. Ωστόσο, ανεξάρτητα από το αν η πρώτη περίοδος της αιτιολογικής σκέψης 48 της οδηγίας 2014/40 αφορά ή όχι τα προϊόντα καπνού, η οδηγία αυτή δεν μπορεί, κατά την άποψή μου, να θεωρηθεί ότι εναρμονίζει τους εθνικούς κανόνες σχετικά με την πώληση προϊόντων καπνού μέσω αυτόματων πωλητών ή τους εθνικούς κανόνες σχετικά με τη διαφήμιση των προϊόντων αυτών σε αυτόματους πωλητές καπνού.

28. Πρώτον, η οδηγία 2014/40 δεν εναρμονίζει τους εθνικούς κανόνες σχετικά με την πώληση προϊόντων καπνού μέσω αυτόματων πωλητών. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 1 της οδηγίας 2014/40, στο οποίο παρατίθεται το αντικείμενό της, δεν γίνεται καμία αναφορά στις πωλήσεις μέσω αυτόματων πωλητών ή σε οποιαδήποτε διευθέτηση σχετικά με τις πωλήσεις[11]. Επιπλέον, το ενδεχόμενο απαγόρευσης ή περιορισμού των πωλήσεων μέσω αυτόματων πωλητών ελήφθη υπόψη και απορρίφθηκε στο έγγραφο της εκτίμησης επιπτώσεων της οδηγίας 2014/40[12]. Τέλος, η πώληση προϊόντων καπνού μέσω αυτόματων πωλητών εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της σύστασης 2003/54/ΕΚ του Συμβουλίου[13], η οποία, όπως προκύπτει από την αιτιολογική της σκέψη 16, πραγματεύεται «άλλες» πρακτικές διαφήμισης, μάρκετινγκ και προώθησης από εκείνες που ρυθμίζονται, μεταξύ άλλων, από την οδηγία 2001/37/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου[14] (την οποία κατήργησε και αντικατέστησε η οδηγία 2014/40). Συναφώς, είναι σκόπιμο να μνημονευθεί το σημείο 1, στοιχείο γ', της σύστασης 2003/54, κατά το οποίο τα κράτη μέλη καλούνται «να περιορίσουν την πρόσβαση στα αυτόματα μηχανήματα πώλησης καπνού σε μέρη όπου θα έχουν πρόσβαση μόνο τα άτομα που έχουν τη νόμιμη για την

[9] Εξαιρουμένων, ωστόσο, των αιτιολογικών σκέψεων 42 και 45. Εντούτοις, η αιτιολογική σκέψη 42 χρησιμοποιεί τη φράση «των προϊόντων αυτών», που μπορεί να ερμηνευθεί μόνον υπό την έννοια ότι αφορά τα προϊόντα που περιγράφονται στην προηγούμενη αιτιολογική σκέψη, ήτοι, τα ηλεκτρονικά τσιγάρα. Επιπλέον, η μνεία, στην αιτιολογική σκέψη 45, περί «πιθανών δυσμενών επιπτώσεων» στην ανθρώπινη υγεία απηχεί το άρθρο 20, παράγραφος 9, το οποίο μπορεί να εφαρμοστεί μόνο στα ηλεκτρονικά τσιγάρα· επίσης, η μνεία, στην ίδια αιτιολογική σκέψη, σε «ρήτρα διασφάλισης» αντιστοιχεί στο άρθρο 20, παράγραφος 11, το οποίο μπορεί ομοίως να εφαρμοστεί μόνο στα ηλεκτρονικά τσιγάρα.

[10] Βλ. έγγραφο 17727/13 ANNEX του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013 (σ. 15).

[11] Εκτός από τις «διασυνοριακές εξ αποστάσεως πωλήσεις προϊόντων καπνού» στο άρθρο 1, στοιχείο δ', οι οποίες, κατ' ακριβολογία, δεν είναι «εγχώριες» διευθετήσεις που, σύμφωνα με την πρώτη περίοδο της αιτιολογικής σκέψης 48 της οδηγίας 2014/40, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

[12] Εκτίμηση επιπτώσεων της 19ης Δεκεμβρίου 2012, που συνόδευε την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την κατασκευή, την παρουσίαση και την πώληση προϊόντων καπνού και συναφών προϊόντων [SWD(2012) 452 τελικό, στο εξής: εκτίμηση επιπτώσεων της οδηγίας 2014/40]. Κατά το σημείο 4.1 του πρώτου μέρους της εκτίμησης επιπτώσεων της οδηγίας 2014/40, «η προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τους αυτόματους πωλητές καπνού (ΑΠΚ) απορρίφθηκε στο πλαίσιο της εκτίμησης επιπτώσεων και της δημόσιας διαβούλευσης. Ο εν λόγω τομέας πολιτικής δεν συμπεριλήφθηκε λόγω των ανησυχιών επικουρικότητας και λαμβανομένης υπόψη της ήδη καλής προόδου στον τομέα αυτόν» (σ. 50). Βλ., επίσης, τη μελέτη της RAND Europe, με τίτλο «Assessing the Impacts of Revising the Tobacco Products Directive», του Σεπτεμβρίου του 2010 (στο εξής: μελέτη της RAND). Κατά τη μελέτη της RAND, από τις πέντε επιλογές που προβλέφθηκαν από την Επιτροπή, οι τρεις περιείχαν μέτρα σχετικά με τους αυτόματους πωλητές καπνού: η τρίτη επιλογή περιλάμβανε μέτρα με σκοπό «να καταστούν οι αυτόματοι πωλητές μη προσβάσιμοι στους ανηλίκους», ενώ η τέταρτη και η πέμπτη επιλογή προέβλεπαν πλήρη «απαγόρευση [των] αυτόματων πωλητών» (βλ. σ. 189, 219, 227 και 235). Η μελέτη της RAND είναι διαθέσιμη στον ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

[13] Σύσταση της 2ας Δεκεμβρίου 2002 σχετικά με την πρόληψη του καπνίσματος και με πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της καταπολέμησής του (ΕΕ 2003, L 22, σ. 31).

[14] Οδηγία της 5ης Ιουνίου 2001 για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παραγωγή, την παρουσίαση και την πώληση των προϊόντων καπνού (ΕΕ 2001, L 194, σ. 26). Η οδηγία 2001/37 μνημονεύεται στην αιτιολογική σκέψη 9 της σύστασης 2003/54.

αγορά προϊόντων καπνού ηλικία σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία» ή, εφόσον δεν υφίσταται όριο ηλικίας, «αλλιώς να ρυθμίσουν την πρόσβαση στα προϊόντα που πωλούνται μέσω παρόμοιων μηχανημάτων».

29. Δεύτερον, η οδηγία 2014/40 δεν εναρμονίζει τους εθνικούς κανόνες σχετικά με τη διαφήμιση προϊόντων καπνού σε αυτόματους πωλητές καπνού. Συγκεκριμένα, το άρθρο 1 της οδηγίας 2014/40, στο οποίο παρατίθεται το αντικείμενο της εν λόγω οδηγίας, δεν περιέχει καμία αναφορά στις διαφημίσεις σε αυτόματους πωλητές ή σε οποιασδήποτε μορφής διαφήμιση προϊόντων καπνού, ανεξαρτήτως του χρησιμοποιούμενου μέσου. Επιπλέον, η διαφήμιση προϊόντων καπνού σε αυτόματους πωλητές καπνού εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της σύστασης 2003/54, η οποία, όπως εκτίθεται στο σημείο 28 των παρουσών προτάσεων, πραγματεύεται πρακτικές διαφήμισης, μάρκετινγκ και προώθησης που δεν εμπίπτουν στην οδηγία 2014/40. Συναφώς, χρήζει μνείας το σημείο 2, στοιχείο δ′, της σύστασης 2003/54, με το οποίο συνιστάται στα κράτη μέλη να μεριμνούν ώστε να «απαγορεύ[εται]» «σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές και συνθήκες», «η χρησιμοποίηση […] τεχνικών διαφήμισης σε εξωτερικούς ή εσωτερικούς χώρους (όπως είναι η διαφήμιση στα αυτόματα μηχανήματα πώλησης καπνού)» [15].

30. Παρά ταύτα, το γεγονός ότι η οδηγία 2014/40 δεν εναρμονίζει τους εθνικούς κανόνες σχετικά με την πώληση προϊόντων καπνού μέσω αυτόματων πωλητών ή σχετικά με τη διαφήμιση σε αυτόματους πωλητές δεν συνεπάγεται τη μη εφαρμογή της στην υπό κρίση υπόθεση.

31. Πρώτον, το ερώτημα που έχει υποβληθεί στο Δικαστήριο δεν είναι αν τα προϊόντα καπνού μπορούν να πωλούνται μέσω αυτόματων πωλητών (ή αν η πώληση προϊόντων καπνού μέσω αυτόματων πωλητών μπορεί να περιοριστεί μόνο στα άτομα που έχουν συμπληρώσει το νόμιμο όριο ηλικίας για την αγορά των προϊόντων αυτών). Το ερώτημα που τίθεται είναι αν, *στην περίπτωση που όπως φαίνεται συντρέχει στη Γερμανία, κατά την οποία η εθνική νομοθεσία επιτρέπει την πώληση προϊόντων καπνού μέσω αυτόματου πωλητή*, ο εν λόγω αυτόματος πωλητής μπορεί, αφενός, να αποκρύπτει εξ ολοκλήρου τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία επί των προϊόντων καπνού που βρίσκονται στο εσωτερικό του και, αφετέρου, να εμφανίζει στα κουμπιά επιλογής που υπάρχουν πάνω του εικόνες των προϊόντων αυτών οι οποίες δεν φέρουν τις εν λόγω προειδοποιήσεις. Το ζήτημα αυτό εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2014/40, δεδομένου ότι ένας από τους σκοπούς της είναι, βάσει του άρθρου 1, στοιχείο β′, της οδηγίας αυτής, η προσέγγιση των εθνικών κανόνων που αφορούν «ορισμένες πτυχές της επισήμανσης και της συσκευασίας των προϊόντων καπνού, συμπεριλαμβανομένων των προειδοποιήσεων για την υγεία». Ουδόλως προκύπτει ότι η εναρμόνιση των κρίσιμων «πτυχών» της επισήμανσης και της συσκευασίας των προϊόντων καπνού αφορά μόνον την πώλησή τους με συγκεκριμένα μέσα.

32. Δεύτερον, το ερώτημα που έχει υποβληθεί στο Δικαστήριο δεν είναι αν επιτρέπεται ή όχι η διαφήμιση καπνού. Ειδικότερα, δεν τίθεται το ζήτημα αν οι αυτόματοι πωλητές μπορούν να φέρουν διαφημίσεις καπνού. Αντιθέτως, το ερώτημα είναι αν *στην περίπτωση που όπως φαίνεται συντρέχει στη Γερμανία, κατά την οποία επιτρέπεται η διαφήμιση καπνού σε αυτόματους πωλητές*, οι εικόνες των εμπορικών σημάτων των τσιγάρων που εμφανίζονται πάνω στα κουμπιά επιλογής αυτόματου πωλητή πρέπει να συνοδεύονται από τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία. Το ζήτημα αυτό εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2014/40, δεδομένου ότι ένας από τους σκοπούς της είναι, βάσει του άρθρου 1, στοιχείο β′, της οδηγίας αυτής, η προσέγγιση των εθνικών

[15] Μνείας χρήζει επίσης η αιτιολογική σκέψη 14 της σύστασης 2003/54, κατά την οποία οι αυτόματοι πωλητές «δεν θα πρέπει να φέρουν διαφημίσεις εκτός από τα απολύτως απαραίτητα για να δείξουν τα πωλούμενα προϊόντα».

κανόνων που αφορούν τις προειδοποιήσεις για την υγεία οι οποίες πρέπει να εμφανίζονται στις μονάδες συσκευασίας των προϊόντων καπνού και, βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 8, στις εικόνες των εν λόγω μονάδων συσκευασίας.

33. Συνάγω δε το συμπέρασμα, ότι σε αντίθεση προς όσα υποστηρίζει ο JS, η οδηγία 2014/40 έχει όντως εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση.

2. Κατά πόσον η παρουσίαση προϊόντων καπνού μέσω του επίμαχου αυτόματου πωλητή συνιστά διάθεση στην αγορά

34. Όπως αναφέρθηκε στο σημείο 19 των παρουσών προτάσεων, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν, στην υπό κρίση υπόθεση, πρέπει να θεωρηθεί ότι ένα πακέτο τσιγάρων διατίθεται στην αγορά όταν προσφέρεται προς πώληση μέσω του επίμαχου αυτόματου πωλητή ή κατά τη στιγμή που μεταβιβάζεται η πραγματική φυσική κατοχή του από τον πωλητή στον πελάτη μετά τη διαδικασία πληρωμής.

35. Ο JS διατείνεται ότι, ανεξάρτητα από το αν η οδηγία 2014/40 εφαρμόζεται ή όχι εν προκειμένω, η διατήρηση προϊόντων καπνού στο εσωτερικό του επίμαχου αυτόματου πωλητή δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά διάθεση στην αγορά.

36. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, υπό το πρίσμα των απαντήσεών της στο τρίτο και στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, παρέλκει η εξέταση του εν λόγω ερωτήματος. Ωστόσο, υποστηρίζει ότι το Δικαστήριο, σε περίπτωση που διαφωνήσει με την προτεινόμενη από την Επιτροπή ερμηνεία του άρθρου 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40, θα πρέπει να κρίνει ότι το πακέτο τσιγάρων σαφώς και έχει διατεθεί στην αγορά κατά τη στιγμή που προωθείται στον ιμάντα του ταμείου. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να αποφανθεί αν το πακέτο αυτό διατέθηκε στην αγορά σε προγενέστερο στάδιο.

37. Η γνώμη μου είναι ότι ένα πακέτο τσιγάρων διατίθεται στην αγορά κατά τη στιγμή που προσφέρεται προς πώληση μέσω του επίμαχου αυτόματου πωλητή.

38. Το άρθρο 2, σημείο 40, της οδηγίας 2014/40 προβλέπει έναν ευρύ ορισμό της έννοιας της «διάθεσης στην αγορά» των προϊόντων καπνού. Για να θεωρηθεί ότι ένα προϊόν διατίθεται στην αγορά, αρκεί να τίθεται στη διάθεση των καταναλωτών στην Ένωση (αποκλειομένης, επομένως, της χονδρικής πώλησης).

39. Ειδικότερα, εφόσον το άρθρο 2, σημείο 40, της οδηγίας 2014/40 δεν περιέχει καμία επιφύλαξη σχετικά με τα μέσα με τα οποία ένα προϊόν διατίθεται στους καταναλωτές, τα μέσα αυτά πρέπει να θεωρούνται άνευ σημασίας. Επομένως, όταν ένα προϊόν καπνού διατίθεται στους καταναλωτές μέσω αυτόματου πωλητή, τότε διατίθεται στην αγορά κατά την έννοια της διάταξης αυτής. Δεν ασκεί, συναφώς, επιρροή το γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν συμμερίστηκε την πρόταση της επιτροπής του περί νομικών θεμάτων να τροποποιηθεί το άρθρο 2, σημείο 40, ώστε να προβλέπει ότι «η διάθεση στην αγορά» σημαίνει «τη διάθεση προϊόντων σε καταναλωτές που βρίσκονται στην Ένωση, με ή χωρίς πληρωμή, συμπεριλαμβανομένων των εξ αποστάσεως πωλήσεων *ή της χρήσης αυτόματων πωλητών […]*» [16]. Συγκεκριμένα, ένας λόγος για τον οποίο δεν υιοθετήθηκε η πρόταση αυτή είναι ενδεχομένως ότι θα μπορούσε να εκληφθεί ως

[16] Βλ. γνώμη της επιτροπής νομικών θεμάτων, της 25ης Ιουνίου 2013, η οποία περιλαμβανόταν στην έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου επί της πρότασης οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την κατασκευή, την παρουσίαση και την πώληση προϊόντων καπνού και συναφών προϊόντων, της 24ης Ιουλίου 2013 (τροποποίηση 22, σ. 273).

υποδηλώνουσα ότι επιτρέπεται η πώληση προϊόντων καπνού από αυτόματους πωλητές ενώ, όπως εξέθεσα στο σημείο 28 των παρουσών προτάσεων, το ζήτημα αυτό δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2014/40.

40. Επιπλέον, κατά το άρθρο 2, σημείο 40, της οδηγίας 2014/40, ένα προϊόν θεωρείται ότι διατίθεται στην αγορά, εφόσον τίθεται στη διάθεση των καταναλωτών «με ή χωρίς πληρωμή». Συγκεκριμένα, τα προϊόντα καπνού που παρέχονται δωρεάν στους καταναλωτές διατίθενται στην αγορά κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης (στην περίπτωση, προφανώς, που επιτρέπεται η δωρεάν διανομή προϊόντων καπνού, κάτι που ισχύει μόνον εφόσον τούτο δεν συμβαίνει στο πλαίσιο της χορηγίας εκδηλώσεων ή δραστηριοτήτων που έχουν διασυνοριακό αντίκτυπο και έχουν ως άμεσο ή έμμεσο αντίκτυπο την προώθηση των εν λόγω προϊόντων)[17]. Με άλλα λόγια, δεν απαιτείται τα προϊόντα καπνού να διατίθενται προς πώληση. Αρκεί να διατίθενται προς κατανάλωση. Επομένως, όταν τα προϊόντα καπνού διατίθενται προς πώληση, πρέπει να θεωρείται ότι διατίθενται στην αγορά πριν αγοραστούν και πριν καταβληθεί αντίτιμο για την αγορά τους.

41. Στην υπό κρίση υπόθεση, από τα σημεία 39 και 40 των παρουσών προτάσεων προκύπτει ότι το πακέτο τσιγάρων διατίθεται στην αγορά αφ' ης στιγμής προσφέρεται προς πώληση μέσω του επίμαχου αυτόματου πωλητή, και όχι όταν καταβάλλεται αντίτιμο για την αγορά του και μεταβιβάζεται η πραγματική φυσική κατοχή του από τον πωλητή στον πελάτη.

42. Επομένως, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα είναι ότι, όταν ένα προϊόν καπνού προσφέρεται προς πώληση μέσω αυτόματου πωλητή, ο οποίος πρέπει να ενεργοποιηθεί από τον πελάτη προκειμένου το προϊόν να προωθηθεί στον ιμάντα του ταμείου πριν από την πληρωμή του, το εν λόγω προϊόν πρέπει να θεωρηθεί ότι διατίθεται στην αγορά, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 40, της οδηγίας 2014/40, κατά τη στιγμή που προσφέρεται προς πώληση μέσω του εν λόγω αυτόματου πωλητή, και όχι κατά τη στιγμή που καταβάλλεται αντίτιμο για την αγορά του και μεταβιβάζεται η πραγματική φυσική κατοχή του από τον πωλητή στον πελάτη.

Β. Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

43. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο, κατ' ουσίαν, να διευκρινίσει αν η απαγόρευση απόκρυψης των απαιτούμενων προειδοποιήσεων για την υγεία από «άλλα αντικείμενα», η οποία προβλέπεται στο άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40, καλύπτει και την περίπτωση κατά την οποία αποκρύπτεται εξ ολοκλήρου η συσκευασία που φέρει τις προειδοποιήσεις αυτές, επειδή το πακέτο τσιγάρων δεν είναι ορατό όταν βρίσκεται μέσα στον αυτόματο πωλητή.

44. Το άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40 απαγορεύει, κατ' ουσίαν, το να «κρύβονται εν μέρει ή εξ ολοκλήρου [ή να] διακόπτονται από φορολογικά επισήματα, ετικέτες αναγραφής της τιμής, χαρακτηριστικά ασφαλείας, περιτυλίγματα, καλύμματα, κουτιά *ή άλλα αντικείμενα*»[18] οι προειδοποιήσεις για την υγεία στη μονάδα συσκευασίας και σε κάθε εξωτερική συσκευασία, όταν τα προϊόντα καπνού διατίθενται στην αγορά.

[17] Βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/33/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Μαΐου 2003, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών όσον αφορά τη διαφήμιση και τη χορηγία υπέρ των προϊόντων καπνού (ΕΕ 2003, L 152, σ. 16).

[18] Η υπογράμμιση δική μου.

45. Συναφώς, ο JS υποστηρίζει ότι, όταν οι απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία τις οποίες φέρει μια συσκευασία αποκρύπτονται, επειδή αυτή δεν είναι ορατή ενόσω βρίσκεται στο εσωτερικό αυτόματου πωλητή, δεν υπάρχει παράβαση του άρθρου 8, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/40. Ο αυτόματος πωλητής δεν αποτελεί «αντικείμενο» που αποκρύπτει τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία κατά την έννοια της διάταξης αυτής. Τέτοια «αντικείμενα» μπορούν να είναι μόνον αυτά που διακυβεύουν την ακεραιότητα των απαιτούμενων προειδοποιήσεων για την υγεία, και όχι εκείνα που χρησιμοποιούνται για την πώληση των προϊόντων καπνού.

46. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, υπό το πρίσμα των απαντήσεών της στο τρίτο και στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, παρέλκει η εξέταση του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος. Ωστόσο, επισημαίνει ότι το Δικαστήριο, σε περίπτωση που δεν συμμεριστεί την προτεινόμενη από την Επιτροπή ερμηνεία του άρθρου 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40, θα πρέπει να κρίνει ότι ο επίμαχος αυτόματος πωλητής δεν μπορεί να θεωρηθεί ως «αντικείμεν[ο]» που αποκρύπτει τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας. Κατά την άποψη της Επιτροπής, δεν υπάρχει κανένας λόγος να ερμηνευθεί η διάταξη αυτή ευρέως, υπό την έννοια ότι παράβαση του άρθρου 8, παράγραφος 3, συντρέχει και μόνον λόγω του γεγονότος ότι τα προϊόντα καπνού που πωλούνται σε καταστήματα λιανικής δεν εκτίθενται σε κοινή θέα στα εν λόγω καταστήματα. Η αποτελεσματικότητα των απαιτούμενων προειδοποιήσεων για την υγεία μπορεί να διασφαλιστεί με άλλα μέσα, όπως διασφαλίζοντας ότι τα κουμπιά επιλογής προϊόντος συνάδουν με το άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40.

47. Κατά τη γνώμη μου, η απαγόρευση απόκρυψης των απαιτούμενων προειδοποιήσεων για την υγεία «από άλλα αντικείμενα», η οποία προβλέπεται στο άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40, δεν ισχύει στην περίπτωση κατά την οποία αποκρύπτεται εξ ολοκλήρου η συσκευασία των προϊόντων καπνού, όταν τα προϊόντα αυτά βρίσκονται στο εσωτερικό αυτόματου πωλητή.

48. Πρώτον, το άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40 ορίζει ότι *οι απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία* στις μονάδες συσκευασίας προϊόντων καπνού και σε κάθε εξωτερική συσκευασία δεν πρέπει να αποκρύπτονται εν μέρει ή εξ ολοκλήρου. Δεν ορίζει ότι *οι μονάδες συσκευασίας* που φέρουν τις προειδοποιήσεις αυτές δεν πρέπει να αποκρύπτονται στα καταστήματα λιανικής (προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης ορατότητα των προειδοποιήσεων) [19].

49. Δεύτερον, το άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40, καθόσον ορίζει ότι οι απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία πρέπει να «τυπώνονται κατά τρόπον ώστε να μην μπορούν να αφαιρεθούν», να είναι «ανεξίτηλες» και να μην μπορούν να αποκρύπτονται ή να «διακόπτονται» «εν μέρει», επιδιώκει να διασφαλίσει ότι δεν θα θιγεί η ακεραιότητα των απαιτούμενων προειδοποιήσεων για την υγεία. Η διατήρηση των μονάδων συσκευασίας που φέρουν τις προειδοποιήσεις αυτές στο εσωτερικό αυτόματου πωλητή ουδόλως επηρεάζει την ακεραιότητα των προειδοποιήσεων.

50. Τρίτον, το άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40 δεν απαγορεύει απλώς την απόκρυψη των απαιτούμενων προειδοποιήσεων για την υγεία. Αντιθέτως, διευκρινίζει ότι οι προειδοποιήσεις αυτές δεν πρέπει να αποκρύπτονται από ορισμένα αντικείμενα, ήτοι από

[19] Στην πραγματικότητα, η αντίθετη προσέγγιση –ήτοι η καθιέρωση περιορισμών ή πλήρους απαγόρευσης όσον αφορά την παρουσίαση των προϊόντων καπνού στα σημεία πώλησης– ελήφθη υπόψη (και απορρίφθηκε) στις προπαρασκευαστικές εργασίες της οδηγίας 2014/40. Βλ., συναφώς, σημείο 4.1 του πρώτου μέρους της εκτίμησης επιπτώσεων της οδηγίας 2014/40 (σ. 50) και μελέτη της RAND (σ. 227 και 233).

«φορολογικά επισήματα, ετικέτες αναγραφής της τιμής, χαρακτηριστικά ασφαλείας, περιτυλίγματα, καλύμματα, κουτιά *ή άλλα αντικείμενα*» [20]. Οι αυτόματοι πωλητές σαφώς και δεν αποτελούν απλώς «κουτιά», πολλώ δε μάλλον περιτυλίγματα ή καλύμματα. Ούτε μπορεί, κατά την άποψή μου, να θεωρηθεί ότι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της προβλεπόμενης στο άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40 απαγόρευσης λόγω της αναφοράς στα «άλλα αντικείμενα» που αποκρύπτουν τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία. Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι η διάταξη αυτή δεν ορίζει τα εν λόγω «άλλα αντικείμενα» δεν σημαίνει ότι *οτιδήποτε* αποκρύπτει τις προειδοποιήσεις εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της απαγόρευσης. Αντιθέτως, τα αντικείμενα που παρατίθενται ως παραδείγματα υποδηλώνουν ότι τα «άλλα αντικείμενα» πρέπει είτε να επικολλώνται στη συσκευασία του επίμαχου προϊόντος καπνού (όπως τα φορολογικά επισήματα, οι ετικέτες αναγραφής της τιμής και τα χαρακτηριστικά ασφαλείας) είτε να αποτελούν τα ίδια (στοιχεία) τη(ς) συσκευασία(ς) αυτή(ς), συμπεριλαμβανομένης της «εξωτερικής συσκευασίας», όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2, σημείο 29, της οδηγίας 2014/40 (όπως τα περιτυλίγματα, τα καλύμματα και τα κουτιά). Τούτο δεν ισχύει για τους αυτόματους πωλητές, οι οποίοι δεν μπορούν να θεωρηθούν ως συσκευασία, δεδομένου ότι σκοπός τους (αντιθέτως προς τα περιτυλίγματα, τα καλύμματα και τα κουτιά) δεν είναι να περικλείουν ή ακόμη και να αποθηκεύουν μία ή περισσότερες μονάδες συσκευασίας προϊόντων καπνού, αλλά να καθιστούν τα προϊόντα αυτά διαθέσιμα προς πώληση.

51. Τέταρτον, η προτεινόμενη στο σημείο 47 των παρουσών προτάσεων ερμηνεία του άρθρου 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40 συνάδει με το διεθνές δίκαιο. Πρέπει να επισημάνω ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της είναι συμβαλλόμενα μέρη στη σύμβαση-πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για τον έλεγχο του [καπνίσματος], που υπογράφηκε στη Γενεύη στις 21 Μαΐου 2003 (στο εξής: FCTC), οι διατάξεις της οποίας είναι δεσμευτικές για τα συμβαλλόμενα μέρη της [21]. Το άρθρο 11, παράγραφος 1, της FCTC ορίζει ότι κάθε συμβαλλόμενο μέρος της εν λόγω σύμβασης «θα υιοθετήσει και θα εφαρμόσει […] αποτελεσματικά μέτρα που θα εξασφαλίζουν ότι: […] β) κάθε πακέτο και κουτί προϊόντων καπνού και κάθε εξωτερική συσκευασία και σήμανση των προϊόντων αυτών θα φέρουν προειδοποιήσεις για την υγεία οι οποίες θα περιγράφουν τις επιβλαβείς επιδράσεις της χρήσης καπνού […]». Πρέπει επίσης να επισημάνω ότι τα συμβαλλόμενα μέρη της FCTC ενέκριναν μια δέσμη κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή της εν λόγω σύμβασης, οι οποίες, μολονότι δεν έχουν δεσμευτική ισχύ, προορίζονται ωστόσο να επηρεάζουν καθοριστικά το περιεχόμενο των ρυθμίσεων που θεσπίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση στον επίμαχο τομέα [22]. Το σημείο 10 των κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή του άρθρου 11 της σύμβασης-πλαισίου του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για τον έλεγχο του [καπνίσματος] (στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 11 της FCTC) ορίζει ότι «τα συμβαλλόμενα μέρη πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι προειδοποιήσεις για την υγεία […] δεν παρεμποδίζονται από άλλες απαιτούμενες σημάνσεις συσκευασίας και επισήμανσης ή από εμπορικά ένθετα και πρόσθετα» ή από «άλλες σημάνσεις, όπως φορολογικά επισήματα και σημάνσεις σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 15 της Σύμβασης». Επομένως, βάσει του σημείου 10 των κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή του άρθρου 11 της FCTC, τα μόνα στοιχεία που δεν πρέπει να παρεμποδίζουν τις προειδοποιήσεις για την υγεία είναι: i) οι «άλλες απαιτούμενες σημάνσεις συσκευασίας και επισήμανσης» [23], συμπεριλαμβανομένων των σημάνσεων που απαιτούνται βάσει του άρθρου 15

[20] Η υπογράμμιση δική μου.

[21] Βλ. αιτιολογική σκέψη 7 της οδηγίας 2014/40. Βλ., επίσης, άρθρο 1 της εν λόγω οδηγίας το οποίο ορίζει ότι η οδηγία επιδιώκει να «τηρηθούν οι *υποχρεώσεις* της Ένωσης κατά τη [FCTC]» (η υπογράμμιση δική μου).

[22] Απόφαση της 4ης Μαΐου 2016, Πολωνία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-358/14, EU:C:2016:323, σκέψη 47).

[23] Συγκεκριμένα, οι «πληροφορίες σχετικά με τα συστατικά και τις εκπομπές των προϊόντων καπνού», τις οποίες πρέπει να περιέχει κάθε μονάδα συσκευασίας και κάθε εξωτερική συσκευασία προϊόντων καπνού (βλ. άρθρο 11, παράγραφος 2, της FCTC).

της FCTC[24]· και ii) τα «εμπορικά ένθετα και πρόσθετα»[25]. Είναι σαφές ότι οι αυτόματοι πωλητές δεν ανήκουν σε καμία από τις ανωτέρω κατηγορίες. Ομοίως, το σημείο 54 των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών εκθέτει ότι τα «[τ]α συμβαλλόμενα μέρη πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι ετικέτες, τα αυτοκόλλητα, οι θήκες, τα καλύμματα, τα περιβλήματα, τα περιτυλίγματα και τα προωθητικά ένθετα και πρόσθετα των παρασκευαστών καπνού δεν αποκρύπτουν, εξαλείφουν ή καθιστούν λιγότερο ορατές τις προειδοποιήσεις για την υγεία». Ούτε στην περίπτωση αυτή μπορεί κάποιος από τους ανωτέρω όρους να θεωρηθεί ότι αφορά αυτόματο πωλητή. Όλα τα αντικείμενα τα οποία, βάσει των σημείων 10 και 54 των κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή του άρθρου 11 της FCTC, δεν πρέπει να παρεμποδίζουν τις προειδοποιήσεις για την υγεία είναι αντικείμενα που μπορούν να εναποτεθούν ή να επικολληθούν στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό μονάδας συσκευασίας.

52. Επομένως, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα είναι ότι η απαγόρευση απόκρυψης των απαιτούμενων προειδοποιήσεων για την υγεία από «άλλα αντικείμενα», η οποία προβλέπεται στο άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40, δεν καλύπτει την περίπτωση κατά την οποία η συσκευασία ενός προϊόντος καπνού αποκρύπτεται εξ ολοκλήρου επειδή το προϊόν αυτό βρίσκεται στο εσωτερικό αυτόματου πωλητή κατά τρόπο που δεν το καθιστά ορατό στον καταναλωτή.

Γ. Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

53. Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν μια εικόνα η οποία δεν αποτελεί μεν πιστή απεικόνιση της αρχικής συσκευασίας, πλην όμως ο καταναλωτής τη συνδέει με συσκευασία τσιγάρων λόγω του σχεδιασμού της από απόψεως περιγράμματος, αναλογιών, χρωμάτων και λογοτύπου, αποτελεί «εικόν[α] της μονάδας συσκευασίας» κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40.

54. Ο JS θεωρεί ότι στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση. Κατά την άποψή του, το ζήτημα αν οι εικόνες των εμπορικών σημάτων τσιγάρων που εμφανίζονται στα κουμπιά επιλογής του επίμαχου αυτόματου πωλητή μπορούν να θεωρηθούν ως εικόνες μονάδας συσκευασίας κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40 δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, δεδομένου ότι αυτή, κατά την αιτιολογική της σκέψη 48, δεν εναρμονίζει τους εθνικούς κανόνες για την εγχώρια διαφήμιση. Εν πάση περιπτώσει, οι εν λόγω εικόνες εμπορικών σημάτων τσιγάρων δεν αποτελούν εικόνες συσκευασιών τσιγάρων κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 8. Αντιθέτως, αποτελούν μέρος της διαδικασίας πώλησης, καθώς παρέχουν στους καταναλωτές τη δυνατότητα να επιλέξουν το εμπορικό σήμα τσιγάρων που επιθυμούν να αγοράσουν.

55. Η Επιτροπή υποστηρίζει, αντιστρόφως, ότι πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα. Κατά την άποψή της, ο όρος «εικόνες της μονάδας συσκευασίας» που περιλαμβάνεται στο άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40 πρέπει να ερμηνευθεί ευρέως υπό την έννοια ότι καλύπτει κάθε αναπαράσταση πακέτου τσιγάρων. Τούτο προκύπτει από τη χρήση του αγγλικού και του γαλλικού όρου «image» [εικόνα]· επίσης από την απαίτηση ότι,

[24] Οι σημάνσεις που απαιτούνται βάσει του άρθρου 15 της FCTC αποσκοπούν στην εξάλειψη του παράνομου εμπορίου προϊόντων καπνού. Οι αντίστοιχες σημάνσεις που προβλέπονται στην οδηγία 2014/40 είναι ο μοναδικός αναγνωριστικός κωδικός και τα χαρακτηριστικά ασφαλείας που προβλέπονται στα άρθρα 15 και 16 της εν λόγω οδηγίας.

[25] Πρέπει να διευκρινίσω ότι το σημείο 6 των κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή του άρθρου 11 της FCTC ορίζει το «πρόσθετο» ως «κάθε επικοινωνία που προσαρτάται στο εξωτερικό ενός μεμονωμένου πακέτου και/ή χαρτοκιβωτίου, τα οποίο αγοράζεται από καταναλωτές στη λιανική αγορά […]».

όσον αφορά την επισήμανση των τροφίμων, πρέπει να παρέχεται στον καταναλωτή η κατάλληλη ενημέρωση ώστε να επιλέγει έχοντας πλήρη γνώση των δεδομένων, καθώς και να του παρέχεται προστασία από παραπλανητικούς ισχυρισμούς· επιπλέον, από τον σκοπό της διασφάλισης υψηλού επιπέδου προστασίας της ανθρώπινης υγείας, σύμφωνα με το άρθρο 168, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ· και από το γεγονός ότι, ειδάλλως, ο καταναλωτής θα έβλεπε τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία μόνο μετά την προώθηση του πακέτου τσιγάρων στον ιμάντα του ταμείου.

56. Κατά τη γνώμη μου, οι εικόνες εμπορικών σημάτων τσιγάρων που δεν αποτελούν πιστή απεικόνιση των μονάδων συσκευασίας, αλλά ο μέσος καταναλωτής τις συνδέει με συσκευασία καπνού λόγω του σχεδιασμού τους, πρέπει να θεωρούνται ως εικόνες μονάδας συσκευασίας κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40.

57. Όπως επισημάνθηκε στο σημείο 2 των παρουσών προτάσεων, το άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40 ορίζει ότι οι «εικόνες της μονάδας συσκευασίας και κάθε εξωτερικής συσκευασίας που απευθύνονται σε καταναλωτές» πρέπει να συμμορφώνονται με τις διατάξεις του κεφαλαίου ΙΙ του τίτλου ΙΙ της εν λόγω οδηγίας, δηλαδή πρέπει, ειδικότερα, να φέρουν τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις υγείας. Ωστόσο, η έννοια των εικόνων της μονάδας συσκευασίας και κάθε εξωτερικής συσκευασίας δεν ορίζεται από το άρθρο 8, παράγραφος 8, ή από οποιαδήποτε άλλη διάταξη της οδηγίας.

58. Κατά τη νομολογία, ο προσδιορισμός της σημασίας και του περιεχομένου όρων ως προς τους οποίους το ενωσιακό δίκαιο δεν παρέχει κανέναν ορισμό πρέπει να γίνεται σύμφωνα με το σύνηθες νόημά τους στην καθημερινή γλώσσα, λαμβανομένων ταυτόχρονα υπόψη του πλαισίου εντός του οποίου αυτοί χρησιμοποιούνται και των σκοπών που επιδιώκει η ρύθμιση της οποίας αποτελούν τμήμα [26].

59. Πρώτον, με βάση το σύνηθες νόημά του, ο όρος «εικόνα» δεν καλύπτει μόνον την αναπαράσταση ή απεικόνιση ενός προσώπου ή πράγματος, αλλά και την αναπαραγωγή ή τη μίμηση της μορφής ενός προσώπου ή πράγματος. Τούτο υποδηλώνει ότι η έννοια της εικόνας κατά το άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40 περιλαμβάνει τις πιστές απεικονίσεις των μονάδων συσκευασίας ή της εξωτερικής συσκευασίας προϊόντων καπνού, αλλά δεν περιορίζεται μόνο σε αυτές, καθώς και, ειδικότερα, ότι η έννοια αυτή δεν αφορά μόνον τις φωτογραφίες. Τούτο ισχύει όχι μόνο για τον αγγλικό όρο «image», αλλά και για τον γαλλικό όρο «image», τον ιταλικό όρο «illustrazione» και τον γερμανικό όρο «Bild» που χρησιμοποιούνται στις εν λόγω γλωσσικές αποδόσεις του άρθρου 8, παράγραφος 8.

60. Δεύτερον, το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2014/40, το οποίο προβλέπει ότι κάθε μονάδα συσκευασίας και κάθε εξωτερική συσκευασία προϊόντων καπνού για κάπνισμα πρέπει να φέρει συνδυασμένες προειδοποιήσεις για την υγεία, περιγράφει τις εν λόγω προειδοποιήσεις ως περιέχουσες λεκτικές προειδοποιήσεις και «αντίστοιχη έγχρωμη φωτογραφία» [«corresponding colour photograph»]. Το άρθρο 2, σημείο 33, της εν λόγω οδηγίας, το οποίο ορίζει τις συνδυασμένες προειδοποιήσεις για την υγεία, χρησιμοποιεί [στην αγγλική γλώσσα] τον όρο «photograph or illustration» [«φωτογραφί(α) ή εικόν(α)» στην ελληνική γλώσσα]. Επομένως, όταν το άρθρο 2, σημείο 33, και το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α′ αφορούν φωτογραφία, δεν χρησιμοποιούν τον όρο «image» [«εικόνα» στα ελληνικά] τον οποίο χρησιμοποιεί το άρθρο 8, παράγραφος 8, αλλά διαφορετικό όρο [«photograph» («φωτογραφία» στα ελληνικά) ή «illustration» («εικόνα» στα ελληνικά)]. Εξ αυτού συνάγεται ότι η έννοια της

[26] Απόφαση της 22ας Απριλίου 2021, Austrian Airlines (C-826/19, EU:C:2021:318, σκέψη 22).

«εικόνας» κατά το άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40 δεν περιορίζεται μόνο στις φωτογραφίες των μονάδων συσκευασίας. Το ίδιο ισχύει και για την απόδοση του άρθρου 2, σημείο 33, και του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α′, στη γαλλική γλώσσα όπου χρησιμοποιούνται οι όροι «photo ou […] illustration» και «photographie», και όχι ο όρος «image» που χρησιμοποιείται στο άρθρο 8, παράγραφος 8, καθώς και στην απόδοση του άρθρου 2, σημείο 33, και του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α′, στη γερμανική γλώσσα όπου χρησιμοποιούνται οι όροι «Fotografie oder Illustration» και «Farbfotografie», και όχι ο όρος «Bild» που χρησιμοποιείται στο άρθρο 8, παράγραφος 8. Τούτο ισχύει όμως σε μικρότερο βαθμό στην περίπτωση της απόδοσης του άρθρου 2, σημείο 33, και του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α′, στην ιταλική γλώσσα όπου χρησιμοποιούνται οι όροι «fotografia o […] illustrazione» και «fotografia», ενώ το άρθρο 8, παράγραφος 8, χρησιμοποιεί τον όρο «illustrazione». Ωστόσο, γενικότερα, οι διάφορες αυτές γλωσσικές αποδόσεις του άρθρου 2, σημείο 33, και του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α′, φαίνεται να χρησιμοποιούν διαφορετικό όρο (ή όρους), όταν εννοούν την πραγματική φωτογραφία.

61. Τρίτον, κατά τη γνώμη μου, η ευρεία ερμηνεία της φράσης «εικόνες της μονάδας συσκευασίας και κάθε εξωτερικής συσκευασίας» που περιλαμβάνεται στο άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40, υπό την έννοια ότι καλύπτει όχι μόνον τις πιστές απεικονίσεις των μονάδων συσκευασίας, αλλά και τις εικόνες τις οποίες οι καταναλωτές συνδέουν με συσκευασία καπνού, συνάδει με τους σκοπούς της εν λόγω οδηγίας και, ειδικότερα, με τον σκοπό του άρθρου 8 της οδηγίας αυτής.

62. Κατά τη νομολογία, η οδηγία 2014/40 επιδιώκει διττό σκοπό, συνιστάμενο στη διευκόλυνση της ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς για τα προϊόντα καπνού και τα συναφή προϊόντα, με βάση ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της ανθρώπινης υγείας, ιδίως για τους νέους[27]. Όπως σημειώνει το αιτούν δικαστήριο, μια εικόνα την οποία ο καταναλωτής συνδέει με συσκευασία καπνού μπορεί, με τον ίδιο τρόπο όπως μια πιστή απεικόνιση, να προκαλέσει παρόρμηση πραγματοποίησης αγοράς. Η παρόρμηση αυτή μπορεί να αντιμετωπιστεί με τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία. Επομένως, μια ευρεία ερμηνεία του όρου «εικόνες της μονάδας συσκευασίας» που περιλαμβάνεται στο εν λόγω άρθρο 8, παράγραφος 8, η οποία θα κάλυπτε και τις εικόνες που ο καταναλωτής συνδέει με συσκευασία καπνού, θα καθιστούσε δυνατή την επικόλληση των εν λόγω προειδοποιήσεων στις εικόνες αυτές, αποθαρρύνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την αγορά προϊόντων καπνού και ενισχύοντας την προστασία της ανθρώπινης υγείας.

63. Όσον αφορά τον σκοπό του άρθρου 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40, φρονώ ότι η διάταξη αυτή αποσκοπεί στην αποτροπή της καταστρατήγησης του κανόνα που θεσπίζει το άρθρο 8, παράγραφος 1. Συγκεκριμένα, το άρθρο 8, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας ορίζει ότι κάθε μονάδα συσκευασίας προϊόντος καπνού πρέπει να φέρει τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία. Το δε άρθρο 8, παράγραφος 3, διασφαλίζει την αποτελεσματικότητα του κανόνα αυτού, απαγορεύοντας την απόκρυψη ή τη διακοπή των εν λόγω προειδοποιήσεων. Το άρθρο 8, παράγραφος 8, ρυθμίζει, μεταξύ άλλων, την περίπτωση κατά την οποία ένας λιανοπωλητής επιχειρεί να αποφύγει την εμφάνιση των απαιτούμενων προειδοποιήσεων για την υγεία στο σημείο πώλησης εμφανίζοντας, αντί των μονάδων συσκευασίας που φέρουν τις προειδοποιήσεις αυτές, εικόνες των εν λόγω μονάδων συσκευασίας χωρίς προειδοποιήσεις. Απαιτώντας να φέρουν και οι εικόνες της συσκευασίας καπνού τις προειδοποιήσεις για την υγεία, το εν λόγω

[27] Αποφάσεις της 4ης Μαΐου 2016, Πολωνία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-358/14, EU:C:2016:323, σκέψη 80), της 4ης Μαΐου 2016, Philip Morris Brands κ.λπ. (C-547/14, EU:C:2016:325, σκέψεις 171 και 220), της 17ης Οκτωβρίου 2018, Günter Hartmann Tabakvertrieb (C-425/17, EU:C:2018:830, σκέψη 23), της 30ής Ιανουαρίου 2019, Planta Tabak (C-220/17, EU:C:2019:76, σκέψη 38), και της 22ας Νοεμβρίου 2018, Swedish Match (C-151/17, EU:C:2018:938, σκέψη 40).

άρθρο 8, παράγραφος 8, επιδιώκει να αποτρέψει το ενδεχόμενο αυτό, διασφαλίζοντας, κατά παρόμοιο τρόπο με το άρθρο 8, παράγραφος 3, την αποτελεσματικότητα του κανόνα που θεσπίζει το άρθρο 8, παράγραφος 1. Μια ευρεία ερμηνεία του όρου «εικόνες» της συσκευασίας καπνού κατά το άρθρο 8, παράγραφος 8, υπό την έννοια ότι ο όρος αυτός περιλαμβάνει τις εικόνες που ο καταναλωτής συνδέει με μονάδες συσκευασίας προϊόντων καπνού, θα διασφάλιζε την πλήρη αποτελεσματικότητα του άρθρου 8, παράγραφος 1. Και τούτο κατά μείζονα λόγο διότι, στην υπό κρίση υπόθεση, η αποτελεσματικότητα του άρθρου 8, παράγραφος 1, δεν μπορεί να διασφαλιστεί με την εφαρμογή της απαγόρευσης που προβλέπει το άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, όπως διευκρινίζεται στα σημεία 47 έως 52 των παρουσών προτάσεων.

64. Τέταρτον, η προτεινόμενη στο σημείο 56 των παρουσών προτάσεων ερμηνεία της έννοιας των εικόνων της μονάδας συσκευασίας κατά το άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40 συνάδει με το διεθνές δίκαιο. Συγκεκριμένα, το άρθρο 13, παράγραφος 4, της FCTC προβλέπει ότι «[ω]ς ελάχιστη υποχρέωση, και σύμφωνα με το σύνταγμα ή τις συνταγματικές αρχές του, κάθε Συμβαλλόμενο Μέρος οφείλει: […] β) να απαιτήσει να συνοδεύεται κάθε μορφή διαφήμισης, προώθησης και χρηματοδότησης για την προώθηση του καπνού από προειδοποιήσεις ή μηνύματα για την υγεία ή άλλα κατάλληλα θέματα». Η έννοια της «διαφήμισης και προώθησης του καπνού» ορίζεται στο άρθρο 1, στοιχείο γ′, της FCTC ως «κάθε μορφή εμπορικής επικοινωνίας, υπόδειξης ή δράσης που έχει ως σκοπό, αποτέλεσμα ή πιθανό αποτέλεσμα την προώθηση ενός προϊόντος καπνού ή της χρήσης καπνού, άμεσα ή έμμεσα». Κατά το σημείο 14 των κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή του άρθρου 13 της σύμβασης-πλαισίου του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για τον έλεγχο του [καπνίσματος] (στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 13 της FCTC), «[ο]ι αυτόματοι πωλητές […] αποτελούν, και μόνο με την παρουσία τους, μέσο διαφήμισης ή προώθησης σύμφωνα με τους όρους της Σύμβασης» [28]. Συνεπώς, βάσει του άρθρου 13, παράγραφος 4, στοιχείο β′, της FCTC, οι αυτόματοι πωλητές καπνού πρέπει, ως μορφή διαφήμισης καπνού, να «συνοδ[εύονται από]» ή μάλλον να φέρουν προειδοποιήσεις για την υγεία [29].

65. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι στην έννοια των «εικόν[ων] της μονάδας συσκευασίας» κατά το άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40 πρέπει να εμπίπτουν όχι μόνον οι πιστές απεικονίσεις των συσκευασιών, αλλά και οι εικόνες που ο μέσος καταναλωτής συνδέει με μονάδες συσκευασίας προϊόντων καπνού. Όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, προκειμένου να διαπιστωθεί αν συγκεκριμένη εικόνα μπορεί να συνδεθεί με μονάδες συσκευασίας, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο σχεδιασμός της από απόψεως περιγράμματος, αναλογιών, χρώματος και λογοτύπου.

[28] Μνείας χρήζει επίσης το τέταρτο σημείο του προσαρτήματος των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών, το οποίο επιγράφεται «Ενδεικτικός (μη εξαντλητικός) κατάλογος μορφών διαφήμισης, προώθησης και χρηματοδότησης για την προώθηση του καπνού σύμφωνα με τη Σύμβαση» και περιέχει ρητή αναφορά στους «αυτόματους πωλητές προϊόντων καπνού».

[29] Είναι αληθές ότι η τελευταία περίοδος του σημείου 40 των κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή του άρθρου 13 της FCTC επισημαίνει ότι «[π]ροκειμένου να μεγιστοποιηθεί η αποτελεσματικότητά τους, οι προειδοποιήσεις ή τα άλλα μηνύματα που απαιτούνται από τα Συμβαλλόμενα Μέρη βάσει του άρθρου 13, παράγραφος 4, στοιχείο β′, της Σύμβασης πρέπει να *συνάδουν με* τις προειδοποιήσεις ή τα άλλα μηνύματα στη συσκευασία που απαιτούνται βάσει του άρθρου 11 της Σύμβασης» (η υπογράμμιση δική μου), πράγμα που υποδηλώνει ότι οι προειδοποιήσεις για την υγεία τις οποίες, βάσει του άρθρου 13, παράγραφος 4, στοιχείο β′, της FCTC, πρέπει να φέρουν οι αυτόματοι πωλητές καπνού *δεν είναι πανομοιότυπες* με τις προειδοποιήσεις για την υγεία τις οποίες, βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της FCTC, πρέπει να φέρουν οι μονάδες συσκευασίας και οι εξωτερικές συσκευασίες των προϊόντων καπνού. Ωστόσο, το άρθρο 13, παράγραφος 4, στοιχείο β′, της FCTC και το σημείο 14 των κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή του άρθρου 13 της FCTC καθιστούν σαφές ότι οι αυτόματοι πωλητές καπνού πρέπει να φέρουν τουλάχιστον *ορισμένου είδους* προειδοποιήσεις για την υγεία.

66. Το ερώτημα αν, στην υπό κρίση υπόθεση, οι εικόνες των εμπορικών σημάτων τσιγάρων που εμφανίζονται στα κουμπιά επιλογής του επίμαχου αυτόματου πωλητή αποτελούν εικόνες τις οποίες ο μέσος καταναλωτής συνδέει με μονάδες συσκευασίας προϊόντων καπνού λόγω του σχεδιασμού τους, αποτελεί ζήτημα εκτίμησης των πραγματικών περιστατικών, το οποίο πρέπει να εκτιμηθεί από το αιτούν δικαστήριο.

67. Επομένως, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα είναι ότι στην έννοια των «εικόν[ων] της μονάδας συσκευασίας και κάθε εξωτερικής συσκευασίας» προϊόντων καπνού, κατά το άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40, περιλαμβάνονται όχι μόνον οι εικόνες που αποτελούν πιστές απεικονίσεις μονάδας συσκευασίας ή εξωτερικής συσκευασίας, αλλά και οι εικόνες τις οποίες ο μέσος καταναλωτής συνδέει με μονάδα συσκευασίας ή με εξωτερική συσκευασία λόγω του σχεδιασμού τους από απόψεως περιγράμματος, αναλογιών, χρώματος και λογοτύπου.

Δ. Επί του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος

68. Με το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν μια εικόνα πακέτου τσιγάρων, η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40 και δεν φέρει τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία, συνάδει, παρά ταύτα, με τη διάταξη αυτή, εφόσον παρέχεται στον καταναλωτή η δυνατότητα να δει τις εν λόγω προειδοποιήσεις πριν αγοράσει το πακέτο.

69. Κατά τη διάταξη περί παραπομπής, το Oberlandesgericht München (εφετείο Μονάχου) έκρινε ότι το άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40 απαγορεύει τη χρήση εικόνων πακέτων τσιγάρων που δεν φέρουν τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία μόνον αν οι εικόνες αυτές εμφανίζονται, αντί των πακέτων, πριν από τη σύναψη της σύμβασης πώλησης. Το αιτούν δικαστήριο αμφιβάλλει αν μπορεί να δεχθεί την ερμηνεία του Oberlandesgericht München (εφετείου Μονάχου).

70. Ο JS υποστηρίζει ότι, ακόμη και αν οι εικόνες των εμπορικών σημάτων τσιγάρων που εμφανίζονται στα κουμπιά επιλογής του επίμαχου αυτόματου πωλητή θεωρηθούν ως εικόνες μονάδων συσκευασίας κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40, δεν υπάρχει παράβαση της διάταξης αυτής, δεδομένου ότι ο καταναλωτής βλέπει τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία όταν του παραδίδεται το πακέτο. Επιπλέον, θα βλέπει τις προειδοποιήσεις αυτές κάθε φορά που καπνίζει ένα τσιγάρο.

71. Η Επιτροπή υποστηρίζει την αντίθετη άποψη.

72. Φρονώ ότι, στην περίπτωση κατά την οποία μια εικόνα πακέτου τσιγάρων, η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40, δεν φέρει τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία, είναι άνευ σημασίας αν ο καταναλωτής έχει τη δυνατότητα να δει τις προειδοποιήσεις αυτές πριν αγοράσει το πακέτο τσιγάρων.

73. Πρώτον, το άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40 θεσπίζει έναν γενικό κανόνα ότι οι εικόνες των μονάδων συσκευασίας πρέπει να πληρούν τις απαιτήσεις του κεφαλαίου ΙΙ του τίτλου ΙΙ της εν λόγω οδηγίας, ιδίως δε ότι πρέπει να φέρουν τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία. Ο κανόνας αυτός δεν υπόκειται σε προϋποθέσεις ή περιορισμούς. Επομένως, το άρθρο 8, παράγραφος 8, απαγορεύει τη *χρήση* εικόνων που δεν φέρουν τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε διαδικασία αγοράς. Αρκεί οι εικόνες αυτές να

«απευθύνονται σε καταναλωτές», προϋπόθεση η οποία σαφώς και συντρέχει στην περίπτωση των εικόνων που χρησιμοποιούνται στα καταστήματα ειδών τρέχουσας κατανάλωσης (σούπερ μάρκετ), όπως στην υπό κρίση υπόθεση.

74. Δεύτερον, δεν μπορεί να αντιταχθεί ότι, δεδομένου ότι το άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40 αποσκοπεί μόνο στην αποτροπή της καταστρατήγησης του προβλεπόμενου στο άρθρο 8, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας κανόνα ότι κάθε πακέτο τσιγάρων πρέπει να φέρει τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις για την υγεία, δεν υπάρχει παράβαση της πρώτης ως άνω διάταξης σε περίπτωση που ο καταναλωτής μπορεί να δει τις προειδοποιήσεις αυτές πριν αγοράσει το πακέτο τσιγάρων. Η ερμηνεία αυτή θα ήταν ασυμβίβαστη με το γράμμα του άρθρου 8, παράγραφος 8, το οποίο, όπως επισημάνθηκε, δεν προβλέπει τέτοια εξαίρεση από τον κανόνα που καθιερώνει. Με άλλα λόγια, το άρθρο 8, παράγραφος 8, δεν επιδιώκει απλώς να αποτρέψει την καταστρατήγηση του άρθρου 8, παράγραφος 1, όπως διευκρινίζεται στο σημείο 63 των παρουσών προτάσεων, αλλά και να συμπληρώσει τον κανόνα που θεσπίζει η διάταξη αυτή.

75. Επομένως, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα είναι ότι, όταν μια εικόνα μονάδας συσκευασίας ή εξωτερικής συσκευασίας προϊόντος καπνού, κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40, δεν φέρει τις προειδοποιήσεις για την υγεία που προβλέπονται στο κεφάλαιο ΙΙ του τίτλου ΙΙ της εν λόγω οδηγίας, υπάρχει παράβαση της διάταξης αυτής ακόμη και αν ο καταναλωτής έχει τη δυνατότητα να δει τη μονάδα συσκευασίας ή την εξωτερική συσκευασία που φέρει τις προειδοποιήσεις αυτές πριν αγοράσει το προϊόν.

IV. Πρόταση

76. Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, Γερμανία) ως εξής:

1) Όταν ένα προϊόν καπνού προσφέρεται προς πώληση μέσω αυτόματου πωλητή, ο οποίος πρέπει να ενεργοποιηθεί από τον πελάτη προκειμένου το προϊόν να προωθηθεί στον ιμάντα του ταμείου πριν από την πληρωμή του, το εν λόγω προϊόν πρέπει να θεωρηθεί ότι διατίθεται στην αγορά, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 40, της οδηγίας 2014/40 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την κατασκευή, την παρουσίαση και την πώληση προϊόντων καπνού και συναφών προϊόντων και την κατάργηση της οδηγίας 2001/37/ΕΚ, κατά τη στιγμή που προσφέρεται προς πώληση μέσω του εν λόγω αυτόματου πωλητή, και όχι κατά τη στιγμή που καταβάλλεται αντίτιμο για την αγορά του και μεταβιβάζεται η πραγματική φυσική κατοχή του από τον πωλητή στον πελάτη.

2) Η απαγόρευση απόκρυψης των απαιτούμενων προειδοποιήσεων για την υγεία από «άλλα αντικείμενα», η οποία προβλέπεται στο άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/40, δεν καλύπτει την περίπτωση κατά την οποία η συσκευασία ενός προϊόντος καπνού αποκρύπτεται εξ ολοκλήρου επειδή το προϊόν αυτό βρίσκεται στο εσωτερικό αυτόματου πωλητή κατά τρόπο που δεν το καθιστά ορατό στον καταναλωτή.

3) Στην έννοια των «εικόν[ων] της μονάδας συσκευασίας και κάθε εξωτερικής συσκευασίας» προϊόντων καπνού, κατά το άρθρο 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40, περιλαμβάνονται όχι μόνον οι εικόνες που αποτελούν πιστές απεικονίσεις μονάδας συσκευασίας ή εξωτερικής συσκευασίας, αλλά και οι εικόνες τις οποίες ο μέσος καταναλωτής συνδέει με μονάδα συσκευασίας ή με εξωτερική συσκευασία λόγω του σχεδιασμού τους από απόψεως περιγράμματος, αναλογιών, χρώματος και λογοτύπου.

4) Όταν μια εικόνα μονάδας συσκευασίας ή εξωτερικής συσκευασίας προϊόντος καπνού, κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 8, της οδηγίας 2014/40, δεν φέρει τις προειδοποιήσεις για την υγεία που προβλέπονται στο κεφάλαιο II του τίτλου II της εν λόγω οδηγίας, υπάρχει παράβαση της διάταξης αυτής ακόμη και αν ο καταναλωτής έχει τη δυνατότητα να δει τη μονάδα συσκευασίας ή την εξωτερική συσκευασία που φέρει τις προειδοποιήσεις αυτές πριν αγοράσει το προϊόν.